

ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕДИАЦИЯТА В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ

гл. ас. д-р Янка Тянкова

THE USE OF THE MEDIATION IN THE INSOLVENCY PROCEEDINGS

Yanka Tyankova

Key words: mediation, insolvency, extrajudicial methods of dispute resolution, out-of-court agreement, principles, confidentiality, effectiveness, transparency

Summary: The recent importance of this topic is determined by the requirements of the Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters towards the member states concerning the transposition of its provisions on international cases within specified term. The ultimate goal is to provide better access to justice as part of the EU policies for establishing an area of freedom, security and justice which should include access to both judicial and extrajudicial methods of dispute resolution.

Successful use of mediation in insolvency proceedings as part of commercial cases is predetermined by the objectives set in art. 607 of the Commercial Code: fair compensation for the creditors and the possibility of recovery of the debtor. Mediation can be used successfully in different stages of the insolvency proceedings: submitting claims, decisions of the creditors committee, confirming a recovery plan, reaching an out-of-court agreement, etc. Without a doubt one of the most efficient uses of mediation is at the stages of drafting, proposing and confirming a recovery plan when the mediator acts as a third party – impartial and neutral figure, which can balance the interests of creditors and debtor.

Mediation and other extrajudicial methods of dispute resolution are important tools in deciding civil and commercial cases the United States and many European countries. The ever growing number of international insolvency cases led to the adoption of the Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings.

През последните години медиацията, един сравнително нов способ за алтернативно решаване спорове, но всъщност с древен произход, получи правна регламентация в почти всички държави-членки на ЕС¹. Многобройната коментарна литература, независимо от различните гледни точки на анализ², стига до едни и същи изводи относно причините за нарастващия интерес към медиацията: бързина в производството, значително намаляване на разходите, възможност страните да контролират процеса, безпристрастност

на третото лице – медиатор, конфиденциалност, запазване на бъдещите отношения между страните и др.

Българското законодателство дефинира медиацията като ”доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове”, при която трето независимо лице – медиатор, подпомага спорещите страни да постигнат споразумение (Чл. 2 ЗМ)³.

Предмет на медиация могат да бъдат както граждански, търговски, трудови, семейни и адми-

¹ Не във всички държави-членки на ЕС има приети закони за медиацията, но във всички има уредба на способите за извънсъдебно решаване на спорове, включително и на медиацията. В повечето случаи медиацията е регламентирана в процесуалните им закони.

² Медиацията като способ за извънсъдебно решаване на спорове е предмет на изследване от страна на психолози, социолози, философи, икономисти, историци и други. Търсенето на нейните исторически корени, проследяването на прогресиращото ѝ развитие през вековете, довело до днешното ѝ съвременно и актуално правно звучене, несъмнено изисква комплексно проучване и оценка.

³ Законът за медиацията (ЗМ) е обнародван в ДВ, бр.110 от 17.12.2004 г.

нистративни спорове, свързани с права на потребители, така и други спорове между физически и/или юридически лица, включително и когато същите се явяват презгранични (чл. 3, ал.1 ЗМ)⁴.

С тези основни разпоредби, приетият през 2004 г. Закон за медиацията създаде първоначалната рамка за приложение на медиацията по отношение на търговски спорове, която получи понататъчно развитие под влияние на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси⁵. Актуалността на настоящата тема се определя именно от наложените с Директивата изисквания към държавите членки за транспониране на разпоредбите ѝ относно презграничните спорове в определен срок⁶. Съгласно чл. 12, параграф 1 от Директивата, държавите членки следваше да ги въведат преди 21 май 2011 г. Заедно с презграничните спорове, в съответствие със заложените в Директивата цели, трябваше да бъдат решени и въпросите относно придаване на изпълнителна сила на постигнато в процедурата по медиация споразумение, уреждане на въпросите относно давностните срокове, поверителния характер на процедурата и др. Всички те са съобразени с последната промяна в Закона за медиацията⁷.

Целта е да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, което следва да включва достъп както до съдебни, така и до извънсъдебни способности за разрешаване на спорове (като се създадат достатъчно гаранции, че последните няма да възпрепятстват възможността за съдебна защита). Директивата приоритетно цели да допринесе за правилното функциониране на вътрешния пазар, по-специално по отношение на предлагането на услуги по медиация, позовавайки се на нейните предимства: насърчаване прилагането на способите за извънсъдебно разрешаване на гражданскоправни и търговскоправни спорове⁸. Медиацията е един от тези способности, който

може да предостави икономично и бързо разрешаване на спорове по гражданскоправни и търговскоправни въпроси посредством процедури, съобразени с нуждите на страните. Тези ползи са още по-видими в споровете, включващи презгранични елементи, но Директивата не създава пречки (ограничения) те да се използват и при вътрешни процедури по медиация.

Приложение на медиацията в търговскоправни спорове

Практиката в държавите-членки на ЕС и САЩ, където медиацията вече има дългогодишна история показва, че тя е намерила успешно приложение именно в търговското право с оглед спецификата на отношенията, които то регулира. В търговското право сключването на сделки между търговци е форма на реализиране на стокооборота с цел постигане на печалба между страните. Търговските сделки се характеризират с голям интензитет, поради което по принцип са неформални. Целта е бързина и сигурност в търговския оборот. Тези цели не могат да бъдат постигнати по пътя на съдебното решаване на спорове между търговците. Съдебното производство е бавно и тромаво, което се оказва най-често фатално за изхода на един търговскоправен спор. Ако за един гражданскоправен спор е определящо за страните правилното решаване на спора (независимо от времето за решаването му), то за търговскоправния спор времето е определящо, доколкото висия характер на делото създава затруднения и за двете страни не само в конкретното съдебно производство, но и в цялостната им търговска дейност. От друга страна, разносните в съдебното производство при търговските спорове обичайно са високи, тъй като преобладаващата част от тях имат материален интерес. Високите съдебни такси и адвокатски възнаграждения, изчислявани като процент от материалния интерес се оказват често съществена бариера при търсенето на правна защита по съдебен ред.

Тези проблеми имат определящо значение при търсенето на ефективна защита по съдебен ред най-вече по търговски спорове и наклонят вез-

⁴ Доп. – ДВ, бр. 27 от 2011 г.

⁵ Официален вестник на Европейския съюз L 136/3 от 24.05.2008 г.

⁶ Понятието „презграничен спор“ е дефинирано в § 1 от Закона за медиацията. За по-подробен коментар на Директивата виж: **Алексиев, Е.** Правна уредба на медиацията в европейското и българското законодателство. – Търговско и конкурентно право, 2009, № 2, с. 36 и сл.

⁷ Обн. ДВ. бр. 110 от 17 декември 2004, изм. ДВ. бр. 86 от 24 октомври 2006, изм. ДВ. бр. 9 от 28 януари 2011, изм. ДВ. бр. 27 от 1 април 2011.

⁸ Виж т. (5) от мотивите на Директивата, които са в уводната ѝ част (преамбюл).

ните в полза на извънсъдебните способности за разрешаване на спорове. Медиацията е един от тези способности, чиито предимства създават достатъчно основания за предпочитателното ѝ приложение в търговски спорове⁹. Такива явно са били и мотивите на законодателя, за да предвиди изрична разпоредба в ГПК, която дава възможност на съда да напъти страните по един търговски спор към медиация или друг способ за доброволно уреждане на спорове (чл. 374, ал. 2 ГПК).

При дискутиране на приложното поле на медиацията в търговското право не бива да се стига до крайности, тъй като тя не може да намери приложение при решаване на всички търговски спорове. Не може да се прилага медиацията например при охранителното производство по търговска регистрация на различните видове търговци, както и при промяна на вписаните обстоятелства.

Място и роля на медиацията в производството по несъстоятелност

На сегашния етап от икономическо развитие на обществото, съпътстван от циклични по своя характер икономически кризи, интерес предизвиква въпросът относно приложението на медиацията в производството по несъстоятелност. Универсалният принудителен характер на това съдебно по своята същност производство, в което преобладават по принцип императивните правни норми, създава редица ограничения. Макар на пръв поглед тези характеристики на производството по несъстоятелност да водят (да правят) нелогично нейното приложение, то при един задълбочен анализ на целите и етапите в това производство, може да се намерят редица възможности за използване на медиацията.

Успешното приложение на медиацията в това производство се предопределя от заложените в чл. 607 ТЗ цели: справедливо удовлетворяване на кредиторите и възможност за оздравяване на предприятието на длъжника.

Понятието „*справедливо удовлетворяване на кредиторите*“ е доста относителна категория, защото справедливото според разпоредбите на закона невинаги е справедливо според разбиранията на самите кредитори. От друга страна,

самите кредитори в производството по несъстоятелност са обикновено много на брой и имат различни интереси в хода на производството. Докато за обезпечените кредитори справедливото удовлетворяване е по-скоро стремеж към бързото осребряване на обезпеченото имущество, то за кредиторите без привилегии, много по-справедливо е едно решение за оздравяване на предприятието на длъжника, което в много по-голяма степен може да им гарантира изплащане на предявените и приети вземания.

Следователно при прилагане на медиацията в хода на производството по несъстоятелност трябва да се търси балансът между заложените в двете производства цели. Така например не бива да се допуска използването на медиацията от неплатежоспособния длъжник като способ за изпълнение на задължението му за подаване на молба за откриване на производството по несъстоятелност в предвидения в закона 30-дневен срок (чл. 626 ТЗ). Задължените да поискат откриване производство по несъстоятелност лица съгласно чл. 625 ТЗ не могат да се освободят от отговорност при изпълнение на това свое задължение.

По мое мнение медиацията като способ за решаване на споровете между кредитори и длъжник би била значително по-ефективна в така наречения „*пред-несъстоятелен период*“¹⁰. Това е времето, предхождащо същинската несъстоятелност, в което вече съществуват основателни опасения за длъжника, че той не е в състояние да се справи със задълженията си по сключените от него търговски сделки. За съжаление този изключително важен етап, предхождащ същинската несъстоятелност, не е уреден в нашето законодателство. Но той има актуална правна уредба в редица европейски страни. Във френското право това е новото „*производство по защита*“, което е въведено с последната значителна законова промяна в производството по несъстоятелност (art. L 620-1 а L 627-4 C.Com.). Производството по защита е сходно с производството в белгийското право и това в румънското законодателство. То съществува и в немското право, където е уредена т.нар. „*застрашаваща неплатежоспособност*“ (Drohende Zahlungsunfähigkeit)¹¹.

⁹ Понятието „*търговски спор*“ е регламентирано в чл. 365 ГПК. По-подробно виж: **Иванова, Р., Пунев, Бл., Чернев, С.** Коментар на новия ГПК. С., 2008, с. 536 и сл.

¹⁰ **Тянкова, Я.** Несъстоятелност на лица-нетърговци. С., 2010, с. 62 и сл.

¹¹ Застрашаваща неплатежоспособност е налице, когато е възможно длъжникът да не плати и от обстоятелствата по случая може да се направи извод, че той няма да е в състояние да изпълни съществуващите задължения към момента на настъпване на тяхната изискуемост (§ 18 от InsO).

Липсата на изрична законодателна уредба не е пречка медиацията да намери приложение именно в този пред-несъстоятелен период, с цел постигането на споразумение между кредитори и длъжник, което има за краен резултат избягване на бавната, тромава и скъпо струваща съдебна процедура по несъстоятелност.

Изрична законова уредба по този въпрос има в *американското право*. Федералният правилник, уреждащ процедурата по несъстоятелност позволява на съдията да издаде заповед за провеждане на среща между кредиторите и длъжника преди започване на производството по несъстоятелност, за да се подпомогне постигането на споразумение¹². Тази разпоредба е предназначена да насърчи намесата на съдебните органи в преговорите за споразумение по време на т.нар. досъдебно производство.

Медиацията може да бъде успешно прилагана и по време на друг важен етап от производството по несъстоятелност: предявяване на вземанията на кредиторите. Практиката показва, че именно на този начален етап от развитието на производството по несъстоятелност възникват първите същински спорове между кредитори, длъжник и синдик, които често продължават с възражения срещу списъците на приетите и неприети вземания и последващо установяване на претенциите по реда на исковото производство (чл. 695 ТЗ). Мястото и ролята на медиатора на този етап от производството може да изиграе важна роля: установяване основателността на предявеното вземане, неговия размер и съпътстващите го обезпечения. Така може да бъде избегната дългата процедура по обжалване и постигната бързина в това производство. Факт е, че няколко последователни промени в ТЗ имаха за цел именно съкращаване на всички срокове в хода на предявяване и приемане на вземанията¹³.

Медиаторът – посредник в дейността на събранието на кредиторите

Събранието на кредиторите е този орган в производството по несъстоятелност, който изразява общите интереси на кредиторите и контролира дейността на синдика. Неговите решения трябва да са общи, в смисъл да целят справедливо удовлетворяване на всички кредитори. Практи-

ката обаче показва обратното – консесуални решения между кредиторите много рядко се постигат тъй като в повечето случаи решенията се налагат от мажоритарния кредитор и те често преграждат възможността да се избере най-доброто решение, удовлетворяващо интересите на повечето кредитори. Следователно не би имало пречка по мое мнение, медиацията да се използва като способ за обсъждане на отделни спорни въпроси между кредиторите и постигане на решения в съответствие с изискванията на ТЗ, подпомагащи хода на производството по несъстоятелност. Така може да се ограничат съдебните спорове, които бавят и съответно оскъпават цялостното производство по несъстоятелност, както в практиката най-често се случва.

Медиацията в оздравителното производство

Несъмнено едно от най-ефикасните приложения на медиацията е на този етап в производството по несъстоятелност когато се подготвя, предлага и приема оздравителен план. Срокът за предлагане на плана е сравнително кратък – той е един месец и тече от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда по чл. 692 ТЗ, с което се одобрява списъкът на окончателно приетите от синдика вземания. В рамките на този срок длъжникът, синдикът, кредиторите с определен размер на вземанията и другите посочени в чл. 697 ТЗ правнолегитимирани лица могат да предлагат оздравителен план. Съгласуването на действията по подготовката на плана и осъществяването на предварителни разговори с кредиторите относно изготвянето на плана са съществена част от неговото успешно последващо приемане от събранието на кредиторите. Това е така, защото разпоредбата на чл. 696 ТЗ дава възможност с оздравителния план да се отсрочат или разсрочат плащанията на кредиторите, частично или изцяло да бъдат опростени задълженията на длъжника към кредиторите, да се реорганизира предприятието му или да се извършат други действия и сделки, с които да се постигне крайната цел: оздравяване предприятието на длъжника. Следователно, специфична особеност на оздравителното производство е, че оздравяването е функция от волята на кредиторите,

¹² Виж: FED. P. BANKR. P. 7016 (a) (5) Всъщност правило има силна прилика с член 16 от Federal Rules of Bankruptcy Procedure (FED. P. BANKR. P. 7016). Такива са били мотивите на един от създателите ѝ Артур Милър. По-подробно виж: **Menkel-Meadow, C.** For and Against Settlement: Uses and Abuses of the Mandatory Settlement Conference, 33 UCLA L. REV. , 1985, p. 485–492.

¹³ Обнародвани в ДВ, бр. 84, 2000; ДВ бр. 58, 2003; ДВ бр. 38, 2006.

които чрез събранието на кредиторите имат правомощието да приемат оздравителния план¹⁴. На този етап от производството ролята на медиатора като трето, независимо и неутрално лице, може да бъде определяща, с оглед балансиране на интересите между отделните кредитори и длъжникът. Тази роля на практика често се опитва да играе синдикът, но за разлика от медиатора той не се приема от кредиторите еднозначно. Това е така, защото интересите на кредиторите в хода на производството по несъстоятелност често са разнопосочни, а предприеманите действия от синдика, в рамките на неговите законови правомощия се приемат нееднозначно от самите кредитори. Още повече че синдикът се избира от първото събрание на кредиторите с обикновено мнозинство, което много често се формира от гласовете на мажоритарния кредитор (един или няколко) в производството по несъстоятелност.

Практиката показва, че много често при изготвен в съответствие с всички изисквания на чл. 700 ТЗ оздравителен план, той не се приема от събранието на кредиторите поради субективни, а не обективни причини. Натрупаното напрежение между кредиторите, създадените конфликти прераснали в искиви производства и всички останали негативни въздействия в следствие на състезателния характер на тези производства, често се явява субективният фактор, който възпрепятства логическата необходимост да бъде оздравено предприятието на длъжника.

Сходни са мотивите на законодателя, довели и до преимуществено прилагане на медиацията при приемане на плана за реорганизация на длъжника и в американското право (Глава 11 U.S.C.)¹⁵.

Постигане на извънсъдебно споразумение чрез способите на медиацията.

Длъжникът може да сключи извънсъдебно споразумение във всяко положение на производството по несъстоятелност¹⁶. Чл. 740 ТЗ изисква страни в споразумението да бъдат всички кредитори с приети вземания. Споразумението трябва да бъде представено пред съда по несъстоятелността, но то не подлежи на одобряване от съда

за разлика от оздравителния план. Ако то отговаря на изискванията на закона, съдът с решението си прекратява производството по несъстоятелност. Извънсъдебното споразумение дава възможност на кредиторите на длъжника да избегнат тромавото и скъпо струващо производство по несъстоятелност. Те са и в най-голяма степен заинтересувани от възстановяване на търговската дейност на длъжника, тъй като по този начин се гарантира в по-голяма степен възможността всички кредитори да получат своите вземания (или да получат по-голямата част от вземанията си).

Направените разсъждения относно приложението на медиацията в хода на производството по несъстоятелност не изчерпват всички възможности за използването ѝ. Целта е да се акцентира на по-важните етапи в хода на производството по несъстоятелност, където медиацията би била най-ефективна, с оглед постигане на целите на самото производство (чл. 607 ТЗ).

Направените по-горе коментари повдигат и друг въпрос: този за процесуалноправната възможност да бъде прилагана в момента медиацията в хода на производството по несъстоятелност. Производството по несъстоятелност е съвкупност от материалноправни и процесуалноправни норми, но преобладаваща част от тях са процесуалноправните норми. Те създават ясни правила в хода на процеса. От друга страна, самият рамков закон за медиацията регламентира твърде общо производството по медиация. Смесването на двете производства, без ясни правила в ТЗ за прилагането на медиацията в хода на самото производство по несъстоятелност може да създаде редица проблеми на практика. Например искането на кредитор да бъде назначен медиатор и да бъде проведена медиационна процедура при изготвяне, предлагане и приемане на оздравителен план може да доведе до пропускане на срока за внасянето му.

Въпросите свързани с прилагането на медиацията в хода на производството по несъстоятелност са решени по различен начин в чуждото законодателство.

Медиацията и другите извънсъдебни способи за разрешаване на конфликти имат значимо

¹⁴ **Калайджиев, А.** Оздравяване на предприятието. С., 2006, с. 31 и сл.

¹⁵ Глава 11 „Реорганизация“ (11, U.S.Code) се прилага за запазване на длъжника и е ограничена до дружествата „partnerships“ и „corporations“, но е на разположение и на занаятчиите „small business election.“ Тя е най-комплексното производство, включващо приемане на план за оздравяване. Вж: **Epstein, D.** Bankruptcy and related law in a nutshell, Sixth Edition, St. Paul, Minn, 2002, p. 126 и сл.

¹⁶ **Стефанов, Г.** Търговска несъстоятелност. В.Търново, 2009, с. 223 и сл.

присъствие в граждански и търговски спорове в САЩ¹⁷. Индустриалното посредничество в САЩ има над сто годишна история, а използването на медиацията за разрешаване на търговски спорове датира от около тридесет години¹⁸.

Американският опит показва, че медиацията може да бъде приложена по всяко време в хода на несъстоятелността (търговска или потребителска), когато страните или техните адвокати са заявили желанието си да използват услугите на медиатор. Самото производство по глава 7 "Ликвидация" често се явява съчетание между съдебното производство и посредничеството на медиатора. Предмет на медиация могат да са разнородни спорове: относно оценката на имуществото на длъжника (маса на несъстоятелността), размер на вземанията на кредиторите и др. Медиаторите се избират от обща листа на медиаторите, която се публикува на страницата на съответния съд по несъстоятелност. Провеждането на самата процедура по медиация е регламентирано с отделни *Правила (Local Bankruptcy Rules)*, различни за отделните щати, които уреждат в детайли процедурата по назначаване на медиатор, самото планиране и провеждане на медиацията в хода на производството по несъстоятелност, преценката на съда за избора на подходящия способ за извънсъдебно решаване на спорове и др.¹⁹ Процедурата за избор на медиатор включва: избиране на взаимноприемлив от страните медиатор, който отговаря и на изискванията на съда да има нужната квалификация в областта на търговските спорове, предварително свързване с медиатора и подаване на молба за назначаването му в съда по несъстоятелност. Ако проведената медиация приключи успешно, то страните изготвят споразумение, което представят в съда, за да бъде одобрено.

Гръцкото законодателство няма специални разпоредби, уреждащи производството по медиацията, а същите са регламентирани най-общо в процесуалния закон (чл. 214А ГПК). Медиацията може да се прилага по отношение на спорове от частното право, попадащи под юрисдикцията на първоинстанционен съд и по отношение на които съгласно материалното право се допуска помирение. Срещите за постигане на извънсъдебно уреждане на спорове се провеждат в рамките: от 5 дни след връчването на известието за делото до 35 дни преди определената датата за неговото провеждане. Страните трябва да разгледат спора в неговата цялост, както и евентуален насрещен иск на ответника, без да са обвързани с разпоредбите на материалното право. Ако страните достигнат до споразумение се изготвя протокол, удостоверяващ съдържанието на тяхното споразумение, естеството на признатото право, сумата във връзка с изпълнението на задължението и условията, при които то ще бъде изпълнено. Всяка страна може да предостави оригинала на протокола на председателя на съда от първата инстанция, пред който делото е висящо и да поиска той да го ратифицира. Ако не бъде постигнато споразумение, се изготвя протокол, в който се посочват причините за непостигането на споразумение²⁰.

Приложение на медиацията в общите производства по несъстоятелност, протичащи в две и повече държави-членки на ЕС.

Нарастващият брой на презграничните производства по несъстоятелност доведе и до приемането на *Регламент №1346/2000 г.* на Съвета от 29 май 2000г. относно производството по несъстоятелност²¹.

¹⁷ **Martin, J.** *A User's Guide to Bankruptcy Mediation and Settlement Conferences*, http://works.bepress.com/jarrold_martin/1/. В САЩ има приет Единен закон за медиация (the Uniform Mediation Act), чиято цел е да насърчи приложението на това производство в отделните щати. Официално той е приет в редица Северноамерикански щати – Илинойс, Окръг Колумбия, Айова, Небраска, Ню Джърси, Охайо, Юта, Върмонт и Вашингтон. Значително по-рано, още през 1998 г. Конгресът на САЩ приема the Alternative Dispute Resolution Act, който урежда всички способи за алтернативно разрешаване на спорове.

¹⁸ Статистическият анализ приписва на медиацията и другите способи за алтернативно решаване на спорове един висок процент на успеваемост (над 75 %). Този висок процент се отчита като положителен резултат не само от икономическите предимства на тези способи, но и като следствие от спестяването на време, тъй като крайният резултат настъпва за не повече от две сесии (v. Lipski & Seeber 1998).

¹⁹ По-подробно за медиацията и нейното приложение в Аризона и други щати вж: <http://www.folksoconnor.com/financial/bankruptcy-mediation.htm>

²⁰ Медиацията в държавите-членки – Гърция.

Виж: <https://e-justice.europa.eu/contentPresentation.do?plang=bg>

²¹ Пълният текст на Регламента, в превод на български език вж: <http://eur-lex.europa.eu/> През 2005 г. са приети анекс А, В, С на Регламента, с приемането на държавите членки от 01.05.2004 г. Анекс А и В изброяват кои са процедурите, които се прилагат с този регламент. Регламентът е част от европейското право на общността, има задължителна сила и пряко действие за всички държави членки на ЕС, без Дания (rec.33 E.U.Reg.)

Правилното функциониране на вътрешния пазар е тясно свързано с ефективността и ефикасността на действие на презграничните производства по несъстоятелност. Глобализацията на търговската дейност на предприятията все по-често води до *“презгранични последици”* и все повече се налага уреждането им от правото на Общността. Тъй като несъстоятелността на тези предприятия се отразява и на правилното функциониране на вътрешния пазар, с приетия Регламент се създава *“координация на мерките”*, които трябва да се прилагат по отношение на имуществото на неплатежоспособния длъжник, намиращо се в различни държави-членки²². Следователно предмет на правна уредба в Регламента са презграничните производства по несъстоятелност. Те са акцент също и на Директивата по медиация, която също урежда т.нар. презгранични спорове. Тази координация на мерките несъмнено ще изисква и координация на действията при прилагане на медиацията в хода на открито производство по несъстоятелността в някоя държава-членка на ЕС по конкретно трансгранично производство. То обаче ще постави на изпитание националните ни производства по несъстоятелност, които с твърде общите процедурни разпоредби в Закона за медиация няма да могат да отговорят на въпроса: как ще се координират действията на медиатора, назначен като такъв по едно трансгранично производство по несъстоятелност, както и тези на отделните органи в националното ни производство по несъстоятелност. Липсата на изрична процесуалноправна уредба би създала твърде много проблеми и би усложнила едно таково производство по несъстоятелност. В тази връзка цитираната по-горе значително по-детайлна уредба в някои от чуждите законодателства, служи за добър пример за обмисляне и въвеждане и в нашето законодателство на ясни процедурни правила за използване на медиацията в производството по несъстоятелност. Мотивите са известни:

да не се бави и усложнява и без това сложното и комплексно по своята същност производство по несъстоятелност. Такива са и препоръките на компетентните европейските органи в тази насока: държавите-членки да предприемат допълнителни действия, за подобряване производството по несъстоятелност и неговото рационализиране с оглед по-бързото преодоляване на несъстоятелността, както и за създаване на политика на „втори шанс“ за длъжника. Тези резултати могат да бъдат постигнати и чрез използване на медиацията и другите способности за извънсъдебно разрешаване на спорове²³. Сходни препоръки за насърчаване прибягването до медиация и други средства за алтернативно разрешаване на спорове се съдържат и в Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки²⁴.

Медиацията има изключително ползотворно приложение в производството по несъстоятелност, за което свидетелства не само натрупания чужд опит (накратко коментиран в настоящата работа), но и направения кратък анализ на възможното ѝ прилагане в някои от ключовите етапи в производството по несъстоятелност.

От друга страна, ще бъде интересно да се проследи как би се приложила медиацията в хода на производствата по несъстоятелност в България, тъй като броят на несъстоятелностите нараства непрекъснато през последните години, а крайният резултат от това производство все още не е достатъчно ефективен за кредиторите и длъжника (не се постигат заложените в закона цели). Но успешното прилагане на медиацията в това производство изисква внимателното му инкорпориране в действащото законодателство, чрез по-детайлно уреждане на самата медиационна процедура в хода на сложното и комплексно производство по несъстоятелност.

²² **Тянкова, Я.** Несъстоятелност на лица-нетърговци. С., 2010, с. 35 и сл.

²³ Становище на Комисията до Съвета, Европейския Парламент, ЕСКИ и КР – „Мисли първо за малките!“ (СОМ/2008/0394); Становище на Европейския икономически и социален комитет относно Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, ЕСКИ и Комитета на регионите – „Преодоляване на стигматизирането на фалита на предприятията. За политиката на втори шанс. Прилагане на Лисабонското партньорство за растеж и заетост“ (СОМ/2007/584), прието на 29 май 2008 г.; Общ доклад на Комисията за 2007 „Иновации и политика на предприятията“, <http://eur-lex.europa.eu/bg>»

²⁴ Официален вестник n° L 048 , 23/02/2011 с. 0001 – 0010